

Prawo finansowe

doc. dr Marek Grzybowski

październik 2019

Katedra Prawa Finansowego

Próby definicji

Prawo finansowe obejmuje:

a) całość norm prawnych regulujących finanse publiczne

b) całość norm prawnych regulujących finanse publiczne, o ile nie należą do innych gałęzi lub działów prawa

Obecny zakres prawa finansowego

prawo finansowe sektora finansów publicznych,

prawo walutowe i prawo dewizowe,

prawo rynku finansowego, w tym zasady kontroli i nadzoru państwa wobec instytucji finansowych oraz ich powiązania z sektorem finansów publicznych.

Problemy legislacji finansowej

Dwie grupy problemów legislacji finansowej:

(i) o charakterze stałym, niezależnym od sytuacji danego państwa

(ii) dotyczące wyraźnie określonego etapu rozwoju danego państwa i jego prawa finansowego

Cechy polskiego prawa finansowego

- mała stabilność
- mała czytelność (brak definicji, niejasność terminów itp.)
- brak wspólnej części ogólnej
- brak *vacatio legis*
- zarzuty z przeszłości: zła struktura aktów prawnych, brak zasad ogólnych prawa finansowego

Najważniejsze potrzeby

- (i) zmiana modelu działalności legislacyjnej
- (ii) pełna akceptacja dla faktu obowiązywania i stosowania unijnego prawa finansowego w Polsce
- (iii) kodyfikacja działów prawa finansowego
- (iv) przejrzysty podział kompetencji w zakresie wykładni prawa finansowego
- (v) kontrola tworzenia i stosowania prawa finansowego

Prawo budżetowe (I)

ogół norm prawnych odnoszących się do publicznej gospodarki finansowej (gospodarki budżetowej)

(i) zespół norm prawnych regulujących pobór dochodów z różnych źródeł i dokonywanie wydatków na różne cele, zaciąganie kredytu publicznego oraz ogólne zasady struktury i funkcjonowania budżetu, procedury budżetowej

(ii) zespół norm prawnych regulujących zasady gospodarki budżetowej oraz podział kompetencji w zakresie opracowywania, uchwalania, wykonywania i kontroli budżetu państwa i budżetów lokalnych

Prawo budżetowe (II)

Dawne granice prawa budżetowego wyznaczało kilka przepisów konstytucyjnych, przepisy ustawy – Prawo budżetowe (ostatnia z dnia 5 stycznia 1991 roku) oraz coroczne ustawy budżetowe oraz akty wykonawcze do nich

Ustawa z dnia 26 listopada 1998 roku o finansach publicznych

Zwrot w kształcie struktury wewnętrznej prawa finansowego

Prawo budżetowe (III)

Kolejne ustawy o finansach publicznych regulują już nie tylko prawo budżetowe (działalność budżetów publicznych), lecz także funkcjonowanie całości sektora finansów publicznych

Powstaje nowy dział prawa finansowego – prawo finansowe sektora finansów publicznych, obejmujący swym zakresem dotychczasowe dział prawa budżetowego

Prawo budżetowe (IV)

Dwa kryteria wyodrębnienia prawa budżetowego od pozostałych regulacji prawa sektora finansów publicznych.

Pierwsze kryterium ma charakter podmiotowy

Drugie kryterium ma charakter przedmiotowo-źródłowy

Prawo budżetowe (V)

Kryterium pierwsze (podmiotowe)

Gdy Skarb Państwa lub j.s.t. występują w stosunkach finansowych poprzez swoje, niemające osobowości prawnej podmioty, mamy do czynienia z gospodarką budżetową, zaś normy prawne je regulujące tworzą prawo budżetowe

- podmioty te w prawie finansowym mają własne formy organizacyjno-prawne (jednostki budżetowe, zakłady budżetowe)

Prawo budżetowe (VI)

Drugie (dodatkowe) kryterium ma charakter przedmiotowo-źródłowy.

Przedmiot regulacji objęty ustawą budżetową oraz uchwałą budżetową oraz normy dotyczące procedury budżetowej (opracowania, uchwalania i wykonywania tych aktów), niektóre normy dotyczące ich nadzoru i kontroli oraz część norm odnoszących się do odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych **wyznaczają specyficzny przedmiot regulacji prawa budżetowego**

Prawo dochodowe

Prawo regulujące nakładanie i gromadzenie dochodów publicznych rozpada się m.in. na:

Prawo podatkowe

Prawo celne

Prawo o opłatach publicznych

Prawo wydatkowe

Prawo regulujące powstawanie i finansowanie wydatków publicznych rozpada się m.in. na:

- Prawo uposażeniowe
- Prawo o dotacjach i subwencjach
- Prawo o wydatkach nabywczych
- Prawo dot. obsługi długu publicznego

Prawo regulujące tworzenie, wykonywanie i kontrolę publicznych planów finansowych

Ustawy budżetowe

Wieloletni Plan Finansowy Państwa

Uchwały budżetowe

Skonsolidowane bilanse jednostek samorządu terytorialnego

Prawo regulujące zaciąganie i spłatę długu publicznego

Prawo o kredycie publicznym

Prawo skarbowych papierów
wartościowych

Normy prawnofinansowe

Budowa norm prawnofinansowych:
hipoteza, dyspozycja, sankcja

Rodzaje norm prawnofinansowych:

- (i) nakazujące,
- (ii) zakazujące,
- (iii) kompetencyjne,
- (iv) wyjaśniające
- (v) stymulujące
- (vi) odsyłające

Źródła prawa powszechnie obowiązującego

Stosownie do art. 87 Konstytucji katalog źródeł prawa w Polsce obejmuje:

- a) Konstytucję,
- b) ustawy,
- c) ratyfikowane umowy międzynarodowe,
- d) rozporządzenia,
- e) akty prawa miejscowego (na obszarze działania organów, które je ustanowiły).

Konstytucja

Pięć grup zagadnień finansowych:

(i) prawodawstwo finansowe (art. 84, 89, 118, 123, 168, 190, 216, 217, 221, 222-225),

(ii) daniny publiczne (art. 84, 123, 167, 168, 217),

(iii) budżet państwa (art. 146, 190, 204, 219-226),

(iv) długu publiczny i deficyt budżetowy (220 ust. 1 i 2, 216, ust. 5 i 4 i 2, 221 oraz 236),

(v) centralny bank państwa i polityka pieniężna (art. 204 i 227)

Ustawy

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych (Dz.U. Z 2016, poz. 1870 z późn. zm.)

(pierwsza z dnia 28 listopada 1998 roku,
druga z dnia 30 czerwca 2005 roku)

Ustawy budżetowe

Ustawy podatkowe

Ustawy dotyczące wydatków

Akty podstawowe

Rozporządzenia:

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 13 czerwca 2017 r. w sprawie szczegółowego sposobu, trybu i terminów opracowania materiałów do projektu ustawy budżetowej na rok 2018 (Dz.U.2017, poz. 1154)

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 lutego 2010 r. w sprawie dysponowania rezerwą ogólną budżetu państwa (Dz.U.2010, nr 45 poz. 257)

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4 grudnia 2009 r. w sprawie klasyfikacji części budżetowych oraz określenia ich dysponentów (tekst jednolity z 2016 Dz.U. poz.1026)

Problem upoważnień

na podstawie upoważnień zawartych w Prawie bankowym i ustawie o NBP uprawnionymi do wydawania aktów prawnych zostali

- a) Prezes NBP,
- b) zarząd NBP,
- c) Rada Polityki Pieniężnej, oraz
- d) Komisja Nadzoru Bankowego - działająca w latach 1998 – 2007
- e) Komisja Nadzoru Finansowego

Art. 93 Konstytucji

1. Uchwały Rady Ministrów oraz zarządzenia Prezesa Rady Ministrów i ministrów mają charakter wewnętrzny i obowiązują tylko jednostki organizacyjnie podległe organowi wydającemu te akty.
2. Zarządzenia są wydawane tylko na podstawie ustawy. Nie mogą one stanowić podstawy decyzji wobec obywateli, osób prawnych oraz innych podmiotów.
3. Uchwały i zarządzenia podlegają kontroli co do ich zgodności z powszechnie obowiązującym prawem.

Trybunał Konstytucyjny (I)

Wyrok TK z 2000 roku oraz SN z 1999 roku -
uznanie uchwał KNB oraz aktów wydawanych
przez organy NBP za akty prawa
wewnętrznego (wyrok poprzedzony wyrokiem
TK w sprawie K 21/98 z dnia 1 grudnia 1998 r.)

Trybunał stwierdził, że katalog aktów prawa
wewnętrznego nie ma charakteru zamkniętego
podmiotowo

Trybunał Konstytucyjny (II)

Banki są związane tymi aktami – podległość funkcjonalna

konieczne warunki, których łączne spełnienie umożliwiło przyjęcie interpretacji w zakresie podległości funkcjonalnej

- podmiotem uprawnionym może być jedynie instytucja konstytucyjna
- przedmiotem musi być konstytucyjnie określone zadanie publiczne → dbałość o wartość polskiego pieniądza

Rekomendacje (I)

Upoważnienia dla KNF w art. 137 Prawa bankowego

Charakter prawny

- nie należą do źródeł prawa wewnętrznego
- nienormatywne działania administracji

Soft law

Rekomendacje (II)

dotyczą dobrych praktyk ostrożnego i stabilnego zarządzania bankami zawierają zbiory zasad dotyczących dobrych praktyk, z lutego 2010 r. których wprowadzenia we wszystkich bankach i przestrzegania KNF oczekuje w określonych terminach

Rekomendacja A dotycząca zarządzania ryzykiem towarzyszącym zawieraniu przez banki transakcji na rynku instrumentów pochodnych (...)

Rekomendacja S – dotycząca dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie z czerwca 2013

Rekomendacja T – dotycząca dobrych praktyk w zakresie zarządzania ryzykiem detalicznym ekspozycji kredytowych z 10.02.2013 roku

Rekomendacja U – dotycząca dobrych praktyk w zakresie bancassurance z czerwca 2014

Rekomendacja W – dotycząca zarządzania ryzykiem modeli w bankach z lipca 2015

Związki prawa finansowego z innymi gałęziami prawa (I)

Można rozpatrywać w różnych płaszczyznach:

(i) Historycznej

(i) Wywodzi się z prawa administracyjnego

(ii) Stanowienia i stosowania prawa

(i) Stanowienie i stosowanie prawa w innych gałęziach powinno brać pod uwagę kształt instytucji prawa finansowego

(ii) Stanowienie i stosowanie prawa finansowego powinno brać pod uwagę kształt instytucji innych gałęzi prawa

Związki prawa finansowego z innymi gałęziami prawa (II)

(iii) Prawo finansowe korzysta z pojęć stworzonych w innych gałęziach prawa

- tworzy także pojęcia swoiste (gałąź autonomiczna)

(iv) na treść prawa finansowego wpływają jego funkcje

- funkcje prawa finansowego są odmienne niż funkcje innych gałęzi prawa

Prawo finansowe a prawo konstytucyjne

Prawo konstytucyjne ma charakter nadrzędny

Zjawisko ekonomizacji Konstytucji przez prawo finansowe

- Konstytucja posługuje się pojęciami i konstrukcjami stworzonymi w ramach prawa finansowego

Zjawisko konstytucjonalizacji prawa finansowego

- przejmowanie przez Konstytucję instytucji prawa finansowego

Prawo finansowe a prawo administracyjne

Prawo skarbowe wywodzi się z prawa administracyjnego (rodowód)

Administracja finansowa

Podstawowe standardy procedur finansowych

- ochrona praw podatnika

Prawo finansowe a prawo cywilne

Prawo finansowe posługuje się pojęciami osoby prawnej i osoby fizycznej

- podatki

Prawo finansowe posługuje się kategoriami zdolności prawnej i zdolności do czynności prawnych

- procedury podatkowe

Niekiedy prawo podatkowe posługuje się instytucjami prawa cywilnego do określania przedmiotu podatku

- podatek od czynności cywilnoprawnych, podatek od spadków i darowizn

Prawo finansowe a prawo gospodarcze

Związki prawa finansowego i prawa
gospodarczego mają charakter przedmiotowy i
podmiotowy

Spójność czy tożsamość pojęciowa utrudnione

Prawo finansowe a prawo pracy

Prawo uposażeniowe

- fundusze przeznaczone na finansowanie pracowników sektora publicznego mają swoje źródło w budżecie

Prawo podatkowe

- należności ze stosunków pracy i zrównanych podlegają opodatkowaniu

Prawo finansowe a prawo międzynarodowe

Umowy dwustronne i wielostronne

Umowy w sprawie zapobiegania podwójnemu opodatkowaniu

Prawo finansowe a prawo Unii Europejskiej

Fundusze europejskie zasilają finanse państwa, a państwo płaci składkę na rzecz budżetu UE

Konieczność harmonizacji

Unijne prawo finansowe (I)

po akcesji Polski rozwiązania finansowe przyjęte w prawie unijnym stały się częścią polskiego systemu prawnego

skutkiem akcesji było przyjęcie całego dorobku Wspólnot i Unii Europejskiej określanego jako *acquis communautaire*

Dwa obszary:

- *prawo finansowe UE*
- *wpływ na polskie prawo finansowe*

Unijne prawo finansowe (II)

Unia jest uprawniona do działania wyłącznie w granicach **kompetencji przyznanych** jej przez państwa członkowskie w traktatach, i niezbędnych do osiągnięcia celów (art. 5 TUE)

- kompetencje przyznane rozpadają się na kompetencje wyłączne i niewyłączne
- w obrębie kompetencji przyznanych przepisy traktatów określają, które z dziedzin działalności realizowane są przez UE samodzielnie, a które wspólnie z państwami członkowskimi

Kompetencje nieprzyznane mogą być wykonywane jedynie przez państwa członkowskie

Unijne prawo finansowe (III)

Modele (formy) koordynacji gospodarczej w UE

- a) jednolita polityka (single policy)
 - kompetencje wyłączone UE

- b) ścisła koordynacja (close coordination)
 - podział kompetencji między UE a państwa członkowskie

- c) luźna koordynacja (weak coordination)
 - niewiążąca prawnie

Struktura prawa finansowego UE

Biorąc pod uwagę treść przepisów regulujących finanse publiczne UE, jej prawo finansowe może być rozpatrywane:

- a) w znaczeniu wąskim (*sensu stricto*), i
- b) w znaczeniu szerokim (*sensu largo*)

Prawo finansowe UE w sensie wąskim (I)

1. unii gospodarczej i walutowej, opartej na wspólnej walucie euro;
2. funkcjonowania Europejskiego Systemu Banków Centralnych na czele z Europejskim Bankiem Centralnym;
3. sprawowania nadzoru bankowego, powstania i funkcjonowania unii bankowej;
4. wieloletniego planowania finansowego, którego głównym instrumentem są wieloletnie ramy finansowe (perspektywy finansowe);
5. budżetu ogólnego UE, w szczególności jego dochodów, wydatków (w tym instrumentów finansowych), procedury uchwalania i wykonywania budżetu, absolutorium i kontroli budżetowej;

Prawo finansowe UE w sensie wąskim (II)

6. pozabudżetowych instytucji i instrumentów finansowych, np. agencji wykonawczych, zdecentralizowanych agencji unijnych, Europejskiego Banku Inwestycyjnego, Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego, Europejskiego Funduszu Rozwoju;
7. ochrony interesów finansowych Unii;
8. unii celnej.

Prawo finansowe UE w sensie szerokim

Regulacje dotyczące:

1. spełnienia kryteriów konwergencji;
2. przestrzegania tzw. wartości referencyjnych deficytu budżetowego i długu publicznego państw członkowskich;
3. sprawowania nadzoru budżetowego w państwach członkowskich w różnych aspektach, np. planowania budżetowego, przekazywania programów i sprawozdań, realizacji procedur nadmiernego zakłócenia równowagi makroekonomicznej w państwach członkowskich;
4. harmonizacji podatkowej oraz współpracy administracyjnej w sprawach podatkowych;
5. jednolitego rynku finansowego UE.

Źródła prawa unijnego

1. Traktaty międzynarodowe, które stworzyły Wspólnoty Europejskie i ich organy, mające charakter aktów konstytucyjnych – Traktat o Unii Europejskiej i Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej - **prawo pierwotne**,
2. Akty wydawane już jako prawo Unii Europejskiej przez ich organy legislacyjne - Komisję i Radę Ministrów, a także Parlament Europejski - **prawo pochodne**,
3. **Prawo konwencyjne** - umowy międzynarodowe zawierane przez państwa członkowskie i obowiązujące na obszarze UE,
4. Podstawowe zasady prawne, afirmowane przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (poprzednio Europejski Trybunał Sprawiedliwości).

Prawo pochodne

Rozporządzenia

- mają znaczenie ogólne i są bezpośrednio stosowane w każdym państwie członkowskim, bez konieczności zmian prawnych w poszczególnych jurysdykcjach

Dyrektywy

- wyznaczają państwom członkowskim cele, pozostawiając im wybór form i środków ich realizacji (konieczność implementacji)

Zalecenia i opinie

- nie wiążą adresatów

Dyrektywy

Dyrektywy bankowe

- w zakresie tworzenia banków (instytucji kredytowych)
- w zakresie wymogów kapitałowych

Dyrektywy podatkowe:

- 1) Szczególnie w odniesieniu do podatków pośrednich
 - Podatek od towarów i usług (VAT)
 - Podatek akcyzowy
- 2) Rzadziej podatki bezpośrednie
 - w zakresie opodatkowania fuzji i przejęć

Zasady stosowania prawa wspólnotowego

Zasada pierwszeństwa prawa wspólnotowego

Zasada bezpośredniej skuteczności dyrektywy

Zasada pośredniego skutku dyrektywy

Bezpośrednia skuteczność dyrektywy (I)

o ile spełnione są następujące warunki:

- przepisy danej dyrektywy są precyzyjne i bezwarunkowe,
- z norm dyrektywy wynikają prawa jednostek wobec państwa,
- upłynął termin implementacji dyrektywy przez dane państwo członkowskie, a jej normy nie zostały implementowane albo implementacja jest nieprawidłowa,

to uprawnienia przyznane jednostkom przez prawo wspólnotowe mogą być powoływane przed organami krajowymi bezpośrednio w celu ich wykonania

Bezpośrednia skuteczność dyrektywy (II)

przy formułowaniu tej zasady ETS (obecnie TSUE) akcentował jednak tylko obowiązek państw, czyli bezpośredni wertykalny skutek dyrektyw (wertykalna bezpośrednia skuteczność działająca w górę)

Zasada nie działa w stosunkach horyzontalnych oraz wertykalnych w dół

Unijne prawo budżetowe

Polityka gospodarcza i budżetowa państw członkowskich nie podlegają harmonizacji

Zakres unijnego prawa budżetowego w ostatnim okresie – dość skomplikowany

Przyczyny:

- (i) wielość regulacji dotyczących problemów budżetowych Unii (roczny budżet, zasoby własne, wieloletnie ramy finansowe, zwalczanie nadużyć finansowych)
- (ii) obowiązki, jakie Unia nakładała na państwa członkowskie w zakresie polityki gospodarczej i pieniężnej (dotyczące nadmiernego deficytu i długu publicznego) oraz szczególne obowiązki budżetowe, związane z unią gospodarczą i walutową
 - (i) dla państw należących do tej unii oraz dla państw objętych derogacją

Traktat z Lizbony

ma formułę dwóch oddzielnych traktatów:

- (i) Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) i
- (ii) Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE)

TUE ma charakter ustrojowy

TFUE zawiera liczne i różnorodne postanowienia z zakresu prawa budżetowego

Głównie część VI TFUE

Postanowienia instytucjonalne i finansowe:

- zasoby własne Unii (rozd. 1),
- wieloletnie ramy finansowe (rozd. 2),
- roczny budżet Unii (rozd. 3),
- wykonanie budżetu i absolutorium (rozd. 4),
- postanowienia wspólne (rozd. 5), oraz
- zwalczanie nadużyć finansowych (rozd. 6).

Pakt Stabilności i Wzrostu

Traktat z Maastricht

ujęcie relacji wysokości państwowego długu publicznego

W 1997 roku regulacje dotyczące nadmiernego deficytu powiązано z **Paktem Stabilności i Wzrostu**

– rozporządzenie Rady (WE) nr 1467/97 z 7 lipca 1997 roku w sprawie przyspieszenia i wyjaśnienia procedury nadmiernego deficytu

- został przyjęty przed wprowadzeniem euro
- celem zapewnienie dyscypliny finansów publicznych

Nie przyniósł w praktyce większych efektów

Kryzys finansowy

Wymusił bardziej radykalne kroki

Trzy obszary regulacji:

- (i) reguł fiskalnych, w tym wzmocnienia Paktu Stabilności i Wzrostu oraz wzmocnienia krajowych ram budżetowych
- (ii) nadzoru nad nierównowagami makroekonomicznymi w UE
- (iii) Europejskiego Mechanizmu Stabilizacyjnego

Tzw. 6-pak

Część korygująca Paktu Stabilności i Wzrostu

Przyjęty w listopadzie 2011 roku pakiet aktów prawnych w zakresie wzmocnienia zarządzania gospodarczego

6 aktów prawnych (5 rozporządzeń oraz 1 dyrektywa), oraz

umowa międzynarodowa w formie Traktatu o stabilności, koordynacji i zarządzaniu w Unii Gospodarczej i Walutowej (tzw. Pakt fiskalny).

Zawartość 6-paku (I)

1. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1175/2011 z dnia 16 listopada 2011 r. zmieniające rozporządzenie Rady (WE) nr 1466/97 w sprawie wzmocnienia nadzoru pozycji budżetowych oraz nadzoru i koordynacji polityk gospodarczych;
2. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1173/2011 z dnia 16 listopada 2011 r. w sprawie skutecznego egzekwowania nadzoru budżetowego w strefie euro;
3. Rozporządzenie Rady (UE) nr 1177/2011 z dnia 8 listopada 2011 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1467/97 w sprawie przyspieszenia i wyjaśnienia procedury nadmiernego deficytu;

Zawartość 6-paku (II)

4. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1176/2011 z dnia 16 listopada 2011 r. w sprawie zapobiegania zakłóceniom równowagi makroekonomicznej i ich korygowania;

5. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1174/2011 z dnia 16 listopada 2011 r. w sprawie środków egzekwowania korekty nadmiernych zakłóceń równowagi makroekonomicznej w strefie euro;

6. Dyrektywa Rady 2011/85/UE z dnia 8 listopada 2011 r. w sprawie wymogów dla ram budżetowych państw członkowskich.

Treść dyrektywy Rady 2011/85/UE (I)

wyznaczyła **wspólny wzorzec polityki budżetowej**

Zdefiniowanie **krajowych bram budżetowych:**

Zbiór uzgodnień, procedur, reguł i instytucji stanowiących podstawę prowadzenia polityki budżetowej sektora instytucji rządowych i samorządowych

- Regulacje z zakresu rachunkowości budżetowej i sprawozdawczości
- Zasady prognozowania budżetowego
- Reguły fiskalne o charakterze ilościowym (deficyt, potrzeby pożyczkowe, dług publiczny)

Treść dyrektywy Rady 2011/85/UE (II)

- Procedury budżetowe
 - w tym rozwiązania dotyczące:
 - (i) średniookresowego planowania budżetowego (co najmniej 3 letnie
 - (ii) gwarancji przestrzegania przejrzystości i jawności polityki budżetowej

Stabilizująca reguła wydatkowa

- (i) numeryczna reguła fiskalna, uzupełniająca krajowe reguły ostrożnościowe
- (ii) wprowadzona w związku z koniecznością implementacji dyrektywy Rady 2011/85/UE
- (iii) nakłada ograniczenia umożliwiające osiągnięcie w średnim okresie salda instytucji rządowych i samorządowych (sektor General Government) na poziomie średniookresowego celu budżetowego (medium-term budgetary objective)

Dwupak

Rozporządzenia tworzące dwupak wprowadzono w 2013 r.

poprawa koordynacji budżetowej przez wprowadzenie wspólnego harmonogramu budżetowego i wspólnych przepisów budżetowych obowiązujących państwa członkowskie

wprowadzenie systemu wzmocnionego nadzoru nad państwami członkowskimi doświadczającymi poważnych trudności z utrzymaniem stabilności finansowej, uzyskaniem pomocy finansowej lub wynikających z programów dostosowawczych.

Traktat o stabilności, koordynacji i zarządzaniu w Unii Gospodarczej i Walutowej

umowa międzynarodowa, podpisana 2 marca 2012 r. w Brukseli przez 25 państw członkowskich UE

- bez Wielkiej Brytanii i Czech

Celem paktu jest zwiększenie dyscypliny budżetowej i wprowadzenie ściślejszego nadzoru w strefie euro, w szczególności dzięki ustanowieniu „zasady zrównoważonego budżetu”

Pakt ma charakter międzyrządowy

- znajduje się poza wspólnotowym dorobkiem prawnym; tym samym nie jest on prawem powszechnie obowiązującym w Unii

Inne akty prawa europejskiego

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z 25 października 2012 roku w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego UE

Rozporządzenie Komisji i Rady z 29 października 2012 roku w sprawie zasad finansowych stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady z 25.11.2012

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z (UE) nr 549/2013 z 21 maja 2013 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych w Unii Europejskiej (ESA 2010)

Międzynarodowe źródła prawa finansowego (I)

Ratyfikowane umowy międzynarodowe

Konstytucja w art. 89 zalicza do źródeł obowiązującego prawa:

- (i) umowy międzynarodowe ratyfikowane na podstawie zgody wyrażonej w ustawie przyjętej w normalnym postępowaniu ustawodawczym lub w procedurze szczególnej bądź zgody wyrażonej w referendum,
- (ii) umowy, dla których ratyfikacji nie ma wymogu takiej zgody.

Międzynarodowe źródła prawa finansowego (II)

W dziedzinie finansów publicznych umowy i konwencje międzynarodowe dotyczą:

- (i) zagadnień wzajemnego popierania i ochrony inwestycji,
- (ii) ochrony pieniądza,
- (iii) unikania podwójnemu opodatkowaniu, oraz
- (iv) szkodliwej konkurencji podatkowej.

Akty międzynarodowych organizacji finansowych

Akty prawne o utworzeniu i funkcjonowaniu tych organizacji:

- Międzynarodowy Fundusz Walutowy,
- Bank Światowy,
- Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju Gospodarczego,
- Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD)